

**בבית הדין לערעורים בענייני משמעת
באוניברסיטת תל אביב**

המערערת:

ע"י ב"כ גב שחר רוסו

(הנקבלת)

(להלן: "המערערת")

- נ ג ד -

אוניברסיטת תל אביב המשיבה:

באמצעות ב"כ עו"ד ירון זהבי (הקובלת)

(להלן: "המשיבה" ו/או "הקבילה")

פסק דין

1. זהו ערעור על פסק דינו של כב' הממונה על המשמעת, ד"ר שי לביא, מיום 20.12.2024 בתיק ד-2024-23 שהרשיע את הנקבלת על פי הודאתה בעבירות על פי סעיפים 29.3 ו-29.4 לתקנון המשמעת – סטודנטים (תשס"ח) (להלן: התקנון), שעניינם הונאה בבחינה והפרת הוראות בבחינה, בהתאמה.

2. כפי שקבע הממונה על המשמעת, ועל פי כתב הקובלנה, הנקבלת ניגשה לבחינה שנאסר בה להשתמש בחומרי עזר למעט מחשבון ומילון. במהלך הבחינה ראתה המשגיחה כי על ברכי הנקבלת מונח ספר והיא מסתכלת בו. לשאלת המשגיחה, הנקבלת ענתה כי מדובר במילון. עם זאת, בבדיקת המילון התברר כי הנקבלת הסתירה בתוכו דפים רבים הקשורים לחומר הנלמד, האסורים בשימוש.
3. לאחר ששמע בית הדין את טענות הנקבלת ואת טענות באת כוחה לגבי העונש, קבע כבי' הממונה על המשמעת כי העונש הוא פסילת הקורס נשוא הקובלנה, הרחקה בפועל לשנה, החל מפתחת סמסטר ב' תשפ"ה ועד לתום סמסטר א' תשפ"ו, והרחקה על תנאי של שני סמסטרים, למשך שנתיים מיום מתן פסק הדין.
4. בפנינו מערערת הנקבלת על חומרת העונש ומבקשת, באמצעות באת כוחה, כי נמתיק את העונש להרחקה של סמסטר אחד בלבד, תוך המרת עונש ההרחקה של הסמסטר השני בעבודות שירות.
5. עיקר טענתה של הנקבלת במסגרת הערעור שלה על העונש הוא כי להרחקה לשני סמסטרים שלמים תופעות לוואי שליליות במקרה שלה, משום שהיא עלולה לשלול את זכאותה למלגות שקיבלה, ומשום שמשפחתה עלולה שלא לאשר לה את המשך הלימודים לאחר ההרחקה. עוד טענה הנקבלת כי ההרחקה תעכב את המועד בו תוכל להתחיל לעבוד ולעזור לפרנס את משפחתה.
6. למרות שאנו מעריכים את מאמציה של הנקבלת להצליח בלימודיה, את פעילותה למען הקהילה שזיכתה אותה במלגות, ואת כנות החרטה שלה על העבירה שביצעה, אין בידנו לקבל את הערעור.
7. סעיף 30א לתקנון המשמעת הסטודנטיאלי קובע כי:
- "הורשע תלמיד בעבירת הונאה, דינו יהיה הרחקה בפועל מהאוניברסיטה לשנת לימודים אחת לפחות. על אף האמור לעיל, יהיה רשאי הממונה לחרוג מכך במקרים מיוחדים ומטעמים מיוחדים שיירשמו".
8. על מנת לחדד גם לעתיד לבוא את הכללים לגבי מדיניות הענישה על עבירות הונאה, אחזור ואפרט בדבר פסק הדין המנחה של בית דין זה (ע 2015-5), בהרכב בראשותו של נשיא בית הדין דאז פרופסור שרון חנס. שם נדונה עבירת הונאה של תלמידה שבמסגרת קורס במעבדה הגישה דו"ח ניסוי כאשר החלקים הנוגעים לתוצאות המדידה בו מועתקים מדו"ח אחר ואינם משקפים את הניסוי אותו ערכה התלמידה במעבדה. הממונה על המשמעת דאז, פרופסור רועי קרייטנר, גזר על הנקבלת הרחקה בפועל מהאוניברסיטה לשני סמסטרים, כאשר את הסמסטר השני של ההרחקה ניתן להמיר בעבודות שירות בקהילה, פסילת הקורס נשוא הקובלנה, והרחקה על תנאי של שנה למקרה של עבירת הונאה נוספת בתוך שנתיים (סעיף 3 לפסק הדין). הנקבלת שם לקתה בדיכאון לאחר לידת בנה הבכור עובר לביצוע העבירה, וסיפקה תיעוד רפואי בנוגע למצבה. לדבריה היא נאלצה להתמודד גם עם כאבים פיזיים לאחר הלידה, ומלאכת הטיפול בבנה הבכור נפלה על כתפיה ללא כל סיוע מצד משפחתה וחבריה (סעיף 5 לפסק הדין). יתרה מזו, המערערת טענה כי לאור אמונתה הדתית, ובשונה מחבריה לקורס, היא נאלצה לבצע את מלוא מטלות המעבדה לבדה, מאחר שצוות לה שותף ממין זכר, ולמרות בקשתה לא ניתן היה למצוא סטודנטית שתשמש לה כבת זוג למשימה. כפי שקובע בית הדין שם:
- "מדובר, אם כן, בעבירת הונאה אשר מלווה בנסיבות מקלות להכביר. השאלה העומדת לפנינו בערעור זה היא עד כמה ניתן להקל בעונש על עבירות הונאה כאשר חלות נסיבות מעין אלו."
9. פסק הדין המנחה הנ"ל החליט לקבוע קביעה עקרונית ומנחה לגבי שאלה זו. בראשית דבריו, הוא ביצע היקש מעבירות צווארון לבן בהליכים פליליים רגילים:
- "עבירות הונאה באוניברסיטה אינן שונות במהותן מעבירות צווארון לבן אשר נדונות בהליכים פליליים בבתי המשפט של המדינה. הונאה באוניברסיטה נעשית על מנת לקבל דבר במרמה, ומכאן

ההקבלה."

10. בהתאם לכך, סקר בית הדין בפסק הדין הנ"ל את מגמת ההחמרה של בית המשפט העליון בישראל כלפי עבירות צווארון לבן (פסקאות 10-13 לפסק הדין). בהמשך, קבע בית הדין כי נקודת המוצא לענישה איננה עונש המינימום של שנת הרחקה, הקבוע בתקנון, אלא הרחקה של לפחות שלושה סמסטרים, שרק אחד מהם ניתן להמרה לעבודות שירות (פסקה 21 לפסק הדין).

11. לב ליבו של פסק הדין המנחה הנ"ל נוגע לקביעת רף מינימלי לענישה כאשר קיימות נסיבות מקלות למכביר, כפי שהיה בפרשה שנידונה שם. בית הדין קובע, בפסקה 23 לפסק דינו, כי:

"עונש של הרחקה מינימלית בפועל לסמסטר אחד בלבד חייב להישמר למקרים שבהם אכן מתקיימות נסיבות משמעותיות שכאלו לקולא, והודאה באשמה בליווי חרטה כנה לא יענו על דרישה זאת במקרה הרגיל. לבסוף, גם במקרה שבו הצטברו נסיבות רבות לקולא, כמו במקרה שלפנינו, אין זה ראוי לחרוג מעונש הרחקה מינימלי בפועל של סמסטר אחד (ולא ניתן להמיר אותו לעבודות שירות)".¹

12. פסק הדין המנחה הנ"ל דיבר על סטייה מהוראות התקנון לפיהן יש להרחיק בפועל לשני סמסטרים, אם בכלל, רק אם קיימות "נסיבות מקלות למכביר", כגון אלה שהיו בעובדות נשוא פסק הדין המנחה. נראה שלא יכול להיות חולק כי במקרה שלפנינו לא מדובר במקרה כזה. כפי שקרה במקרה שלפנינו, סביר כי במקרים רבים, להרחקה בת שנה תופעות לוואי שליליות, אם בגלל אבדן מלגות, אם בגלל נסיבות משפחתיות, ואם בגלל שיקולי השתכרות וקשיים כלכליים. יכולת הענישה במקרים שלפנינו בדרך כלל מוגבלת להרחקה, מתוך תפיסה כי ענישה זו תרתיע. מטבע הדברים, ההרתעה מגיעה מתופעות הלוואי של ההרחקה, ולא רק מההרחקה עצמה. על סטודנט או סטודנטית השוקלים לעבור עבירת הונאה לקחת זאת בחשבון. יש בכך כדי לקדם את טוהר המידות ואת העמידה בתקנון המשמעת.

13. על כן אין בידנו לקבל את הערעור של הנקבלת ולא קיימת הצדקה כי נתערב בהכרעתו של הממונה על המשמעת. בהתאם לכך, יש להשאיר את העונש שנקבע על ידי הממונה על המשמעת על כנו, כמפורט בסעיף 3 לפסק דין זה. כמו הממונה על המשמעת, גם אנו מקווים כי הנקבלת תחזור ללימודיה אחרי ההרחקה ותמשיך להצליח בהם.

14. ניתן בהיעדר הצדדים ביום 27.1.2025. יפורסם ללא שם הנקבלת.

חברת בית דין
סיגל ניימרק

יו"ר בית הדין
פרופ' דיויד גילה

חברת בית דין
פרופ' ליאת הדר

¹ יצוין כי פסק הדין לא יישם את הנחיתו להחמרה על המקרה שלפנינו, בגלל האופי התקדימי של ההחלטה דאז והתמשכות ההליכים שם לאחר תחילת הסמסטר.